

WYMAGANIA EDUKACYJNE

WOS, KL. VIII

PODSTAWOWE	PONADPODSTAWOWE
• przy pomocy nauczyciela wymienić podstawowe potrzeby człowieka; • wymienić osoby [podmioty, instytucje], które mają wpływ na rozwój młodego człowieka; • podać przykłady ról społecznych; • podać przykłady norm społecznych; • podać przykłady grup społecznych; • podać przykłady konfliktów społecznych; • wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole • wymienić podstawowe zasady skutecznej komunikacji; • odróżnić nadawcę od odbiorcy komunikatu; • podać przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie • podać przykłady więzi łączących członków rodziny; • wymienić podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny • wymienić podstawowe zadania szkoły, • wymienić poszczególne typy szkół tworzących strukturę szkolną w Polsce, • wymienić podstawowe prawa i obowiązki uczniów, • wymienić osoby, u których może szukać pomocy, w przypadku naruszenia praw ucznia • odróżnić dochody rodziny od wydatków • wymienić podstawowe wydatki i źródła dochodów typowego gospodarstwa domowego • wymienić podstawowe prawa przysługujące konsumentowi • podać przykłady praw przysługujących dzieciom, praw i	• dopasować wskazane potrzeby do właściwych kategorii • wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy potrzebami naturalnymi a społecznymi człowieka • wyjaśnić znaczenie słowa <i>socjalizacja</i> i rolę rodziny • porównać społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela • podać przykłady konfliktu ról społecznych • wymienić podstawowe kategorie norm społecznych • rozpoznać poszczególne rodzaje grup społecznych • podać przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie • podać przykłady zasad efektywnej współpracy • wskazać dobre i złe strony poszczególnych postaw wobec konfliktu • rozpoznać typowe sposoby rozwiązywania konfliktów • wymienić warunki prowadzenia skutecznych negocjacji • wyjaśnić, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego • wyjaśnić, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna • określić nadawcę i odbiorcę przedstawionego komunikatu • wymienić zasady, których należy przestrzegać w wystąpieniach publicznych • zastosować w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. w wystąpieniu na forum klasy • rozpoznać postawy asertywne oraz postawy uległości, agresji i manipulacji • wyjaśnić, w jaki sposób rodzina przyczynia się do zaspokajania

wolności człowieka - wymienić przykłady konstytucyjnych praw i wolności człowieka - podać przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie - wymienić instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce - podać przykłady zagrożeń wynikających z korzystania z cyberprzestrzeni - podać przykłady pozytywnego i negatywnego wykorzystania internetu przez młodych ludzi - wymienić przykłady działań policji - podać przykłady, innych niż policja, służb porządkowych w Polsce - podać przykłady działań straży miejskiej - określić, kto tworzy samorząd uczniowski - podać przykłady działań samorządu uczniowskiego - wymienić podstawowe jednostki podziału terytorialnego państwa polskiego - określić, w której gminie, powiecie i województwie mieszka - wymienić organy gminy, w której mieszka - podać przykłady spraw załatwianych w urzędzie gminy - określić, gdzie znajduje się urząd gminy, w której mieszka - wymienić organy powiatu i województwa - podać przykłady spraw załatwianych w starostwie powiatowym i urzędzie marszałkowskim - określić, gdzie znajdują się władze powiatu i województwa, w których mieszka - podać przykłady spraw załatwianych przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski - odszukać stronę internetową własnego urzędu gminy, starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego . - podać przykłady polskiego	potrzeb człowieka - podać nazwy poszczególnych funkcji rodziny - wymienić czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych - wymienić instytucje wspierające rodziny w realizacji swoich funkcji oraz formy pomocy rodzinie - wymienić działania za pomocą, których szkoła realizuje poszczególne funkcje - przedstawić wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji - zaplanować swoją dalszą edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej - scharakteryzować poszczególne formy życia szkolnego - rozpoznać przypadki naruszania praw ucznia - ocenić, czy zaprezentowany budżet gospodarstwa domowego jest prawidłowo skonstruowany - wymienić przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym - opisać strukturę typowego budżetu domowego - napisać reklamację i wymienić instytucje chroniące prawa konsumenta - wymienić podstawowe zasady, którymi powinien kierować się świadomy konsument - wymienić cechy praw i wolności człowieka - wyjaśnić, na czym polega szczególne znaczenie <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i> - wymienić prawa zawarte w <i>Konwencji Praw Dziecka</i> - rozwinąć skrót UNICEF - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji - rozpoznać przykłady łamania praw i wolności człowieka - uzasadnić konieczność funkcjonowania systemu ochrony
--	--

dziedzictwa narodowego • podać przykłady więzi łączących polską wspólnotę narodową • wymienić i rozpoznać polskie symbole narodowe • nazwać swoją dużą i małą ojczyznę • rozpoznać Narodowe Święto Niepodległości i Święto Narodowe Trzeciego Maja • wymienić podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP • podać przykłady cnót /wartości obywatelskich • wymienić postaci najwybitniejszych Polaków XX i XXI wieku • podać przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz dobra Ojczyzny • podać przykłady postaw patriotycznych wśród współczesnej młodzieży • podać przykłady mniejszości etnicznych i narodowych we współczesnej Polsce • wymienić podstawowe grupy cudzoziemców przebywających w Polsce • podać przykłady przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu • rozpoznać postawy tolerancyjne i braku tolerancji • podać przykłady działań władzy państwowej • wymienić podstawowe cechy państwa • wymienić nazwy współczesnych reżimów politycznych [demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm] • wymienić główne rodzaje władzy państwowej • wymienić organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej w Polsce • podać nazwę ustawy zasadniczej • wymienić organy władzy ustawodawczej • wymienić główną funkcję Sejmu i Senatu	praw i wolności człowieka • przedstawić zagrożenia wynikające z łamania praw i wolności człowieka • wymienić przyczyny łamania praw człowieka • wyszukać w mediach opisy sytuacji, w których łamane są prawa człowieka • określić podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z internetu • przedstawić wady i zalety aktywności na forach społecznościowych • wymienić zadania poszczególnych służb mundurowych w Polsce • wymienić główne prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym • uzasadnić konieczność znajomości przysługujących nam praw • wyjaśnić, gdzie należy szukać pomocy w przypadku występowania przemocy domowej • wyjaśnić, w jakim celu tworzone są samorządy zawodowe • wyjaśnić, w czym przejawia się zasada decentralizacji władzy publicznej w Polsce • wymienić organy samorządów terytorialnych w Polsce • określić, jaki charakter ma gmina, w której mieszka • rozpoznać herb województwa, w którym mieszka • podać imiona i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsze funkcje w swojej gminie • wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych gminy • wymienić zasady przeprowadzania wyborów do władz gminy • podać przykłady zadań własnych i zleconych gminy • wymienić źródła finansowania gminy • podać przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy • wyjaśnić pojęcie budżet obywatelski • wyszukać informacje na temat przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy, miasta
--	--

• określić, z kogo składa się Sejm i Senat • podać zasadę zgodnie, z którą formowany jest Sejm i Senat • podać przykład partii politycznej działającej w Polsce • wymienić organy władzy wykonawczej w Polsce • podać imię i nazwisko urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów • określić sposób powoływania Prezydenta RP i jego praw • podać przykłady spraw, z którymi człowiek może zwrócić się do sądu • wymienić rodzaje sądów w Polsce • podać przykłady organizacji pozarządowych, działań wolontariuszy, środków masowego przekazu; pracy dziennikarzy • odszukać w środkach masowego przekazu przykłady reklam • rozwinąć skrót ONZ, NATO; podać przykłady działań podejmowanych instytucji • wymienić rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej • wymienić państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej • podać przykłady praw/korzyści, które nabyli obywatele polscy po wejściu Polski do Unii Europejskiej • wymienić przykłady: ilustrujące proces globalizacji, pomocy humanitarnej, działań terrorystycznych, konfliktów międzynarodowych • <u>DOSTATECZNY</u> • wymienić podstawowe kategorie potrzeb człowieka • wymienić podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia • podać przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach np. w rodzinie, szkole • wymienić podstawowe cechy grup	• wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych powiatu i województwa • odszukać informacje zamieszczane w Biuletynie Informacji Publicznej • wyjaśnić, jaki rodzaj informacji zamieszcza się w BIP • rozpoznać przypadki łamania praw obywateli w urzędzie • wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną • wyjaśnić, jakie znaczenie dla współczesnego młodego człowieka ma tożsamość narodowa • przedstawić historię polskich symboli narodowych • wymienić różne rodzaje tożsamości społecznych • rozpoznać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego • wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy obywatelstwem a narodowością • wymienić konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP • wyjaśnić, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie więzi narodowych • uzasadnić potrzebę patriotyzmu we współczesnym świecie • porównać postawy patriotyczne dawniej i dzisiaj • wymienić zamieszkujące Polskę mniejszości narodowe i etniczne, oraz grupę posługującą się językiem regionalnym • wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Polsce a cudzoziemcami • wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy pojęciami: imigranci i uchodźcy • wymienić podstawowe prawa przysługujące uchodźcom w Polsce • wymienić związki łączące Polonię z Polską • wyjaśnić pojęcie stereotyp i podać
--	--

społecznych i wskazać swój rodzaj • określić, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska • wymienić typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej • wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów społecznych • wymienić podstawowe rodzaje komunikacji • wymienić czynniki utrudniające wystąpienia publiczne • wymienić podstawowe cechy postawy asertywnej • wymienić cechy rodziny, potrzeby młodych ludzi, które zaspokaja rodzina • wymienić rodzaje współczesnych rodzin; prawa i obowiązki dziecka w rodzinie • wymienić podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych polskich rodzin • wymienić funkcje szkoły, możliwości dalszej edukacji • określić, kto tworzy samorząd szkolny • wymienić formy organizacji życia szkolnego • wymienić podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego i jego źródła dochodów • podać przykłady łamania praw konsumenta; wypełnić typowy formularz reklamacyjny • wymienić główne funkcje praw i wolności człowieka • podać, kto i kiedy uchwalił <i>Powszechną Deklarację Praw Człowieka; Konwencję Praw Dziecka</i> • podać przykłady łamania praw dziecka, działań podejmowanych przez UNICEF • podać przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji • podać przykłady praw i wolności osobistych, politycznych oraz	cechy stereotypu • wyjaśnić, w jaki sposób można przeciwstawiać się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi. • porównać postawę patriotyczną i nacjonalistyczną • uzasadnić słuszność postawy tolerancyjnej • wymienić podstawowe formy demokracji bezpośredniej • wyjaśnić, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej • wymienić korzyści, jakie daje obywatelom ustrój demokratyczny • wymienić podstawowe cechy autorytaryzmu i totalitaryzmu • dopasować działania władzy państwowej do poszczególnych funkcji państwa • wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a republiką • wymienić rozdziały Konstytucji RP, czym jest preambuła • wyjaśnić, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny • wyjaśnić, na czym polegają zasady: pluralizmu politycznego, republikańskiej formy rządu, państwa prawa • wymienić wartości, do których odwołuje się preambuła Konstytucji • odszukać w Konstytucji RP przepisy dotyczące wskazanych kwestii • wyjaśnić, czego dotyczyły referenda ogólnokrajowe przeprowadzone po 1989 roku • określić, z kogo składa się Zgromadzenie Narodowe • wyjaśnić zasady, według których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu • wyjaśnić pojęcie immunitet • wymienić główne etapy procesu ustawodawczego • wyjaśnić, co jest głównym celem działalności partii politycznej • uporządkować kompetencje Prezydenta RP
---	---

socjalnych, kulturalnych i ekonomicznych zagwarantowanych w Konstytucji RP • podać przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka, działań Czerwonego Krzyża • podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka • określić, kogo w świetle polskiego prawa, nazywamy nieletnim • wymienić podstawowe zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich • wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z Internetu, formy cyberprzemocy • wymienić główne zadania policji i prawa przysługujące policjantom, prawa przysługujące nieletnim w kontakcie z policjantem • wymienić rodzaje służ mundurowych w Polsce • odszukać informacje o prawach przysługujących ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym • wymienić rodzaje samorządów działających w Polsce, przykłady samorządów zawodowych; przykłady działań samorządu terytorialnego; • odszukać na mapie województwo, w którym mieszka, rozpoznać jej herb • odszukać informacje na temat osób pełniących najważniejsze funkcje w swojej gminie • wymienić podstawowe zadania gminy; • odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych gminy • podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum gminnym • wymienić podstawowe zadania samorządu powiatowego i wojewódzkiego • odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu	• omówić główne zasady procedury tworzenia rządu • przedstawić podstawowe fakty dotyczące życiorysu politycznego urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów • rozpoznać główne zasady postępowania sądowego • wyjaśnić, na czym polega zasada niezależności sądów i zasada niezawisłości sędziów • wymienić strony postępowania sądowego • wyjaśnić pojęcia: fundacja i stowarzyszenie, związki zawodowe • uzasadnić konieczność angażowania się w działania organizacji pozarządowych • przedstawić korzyści wynikające z pracy w wolontariacie • wymienić główne organizacje młodzieżowe działające w Polsce • odczytać cel wskazanej kampanii społecznej • wskazać pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania mediów społecznościowych • wymienić główne zasady etyki dziennikarskiej • odszukać w tekście publicystycznym fakty i opinie • wymienić podstawowe sposoby perswazji / manipulacji stosowane w mediach • wyjaśnić, jaką rolę pełnią ambasadorzy i konsulowie • wyjaśnić, jakie są główne cele polityki zagranicznej państwa • określić, kiedy powstało ONZ i kiedy powstało NATO • wyjaśnić pojęcie <i>misja pokojowa</i> ONZ • wymienić przykłady aktywności Polski w ONZ i NATO • wymienić główne etapy integracji europejskiej, wskazać na mapie państwa członkowskie • odszukać informacje o życiorysie politycznym Ojców założycieli
--	--

i województwa • podać sposób wyłaniania władz samorządowych powiatu i województwa • podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum lokalnym • sporządzić wykaz spraw, które można załatwić w gminie za pomocą ePUAP • wymienić podstawowe zasady postępowania etycznego w pracy administracji publicznej • wyjaśnić pojęcie korupcja • wymienić praw przysługujące obywatelowi w urzędzie; wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego • wymienić główne czynniki kształtujące polską tożsamość narodową • wyjaśnić pojęcie ojczyzna i opisać polskie symbole narodowe i miejsca występowania • wymienić najważniejsze polskie święta narodowe • przedstawić zasady prawidłowego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych • rozpoznać na przykładach pojęcie narodowość od obywatelstwa • wymienić więzi łączące obywatela i państwo • wymienić podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego • wyjaśnić, na czym polega zasada krwi • wymienić cechy dobrego obywatela • wyjaśnić pojęcie patrioty, przejawy patriotyzmu lokalnego i gospodarczego • wymienić podstawowe prawa przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce • wyjaśnić pojęcie Polonia, odczytać z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce	zjednoczonej Europy • wyjaśnić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej • podać nazwy głównych organów Unii Europejskiej • wymienić imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach UE • podać przykłady wykorzystania funduszy unijnych • wyjaśnić, na czym polega Europejski Rynek Wewnętrzny • podać przykłady ilustrujące dysproporcję rozwojową pomiędzy państwami globalnego Południa i globalnej Północy • podać przykłady zależności pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa • uzasadnić konieczność udzielania pomocy humanitarnej • na wybranych przykładach przedstawić przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych • wymienić skutki rozwoju terroryzmu we współczesnym świecie • wymienić cechy ludobójstwa • 55 • dostrzec i przedstawić zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka • przedstawić czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka • rozpoznać i dopasować wskazane normy społeczne do właściwych kategorii • przedstawić pozytywne i negatywne wzorce zachowań funkcjonujące w swoim środowisku rówieśniczym • dokonać autorefleksji, wskazać swoje mocne i słabe strony • na wybranych przykładach [tekst, ilustracja] dostrzec konflikt ról społecznych • wskazać przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych
--	--

• wyjaśnić pojęcia: ksenofobia, rasizm, szowinizm; tolerancja, podać przykłady stereotypów • wyjaśnić, co to znaczy, że państwo jest suwerenne • wymienić podstawowe funkcje państwa • wymienić podstawowe cechy państwa demokratycznego, podstawowe zasady ustroju Polski • wyjaśnić, na czym polega zasada: konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa i trójpodziału władzy • wymienić źródła powszechnie obowiązującego prawa w Polsce • wymienić szczególne cechy konstytucji • określić, z ilu posłów składa się Sejm, a z ilu Senat • wymienić najważniejsze kompetencje Sejmu i Senatu; zasady wyboru • wyjaśnić, na czym polega zasada przedstawicielstwa • wyjaśnić, w jaki sposób podejmowane są decyzje w Sejmie i Senacie • wymienić partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie bieżącej kadencji • przedstawić główne zasady wyboru Prezydenta RP i podstawowe kompetencje • wymienić podstawowe kompetencje Rady Ministrów • wymienić główne zasady postępowania sądowego • wymienić nazwy trybunałów działających w Polsce • określić główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego • wyjaśnić, czym zajmują się sądy administracyjne • podać przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się • odszukać przykłady stowarzyszeń i fundacji działających w swoim środowisku lokalnym	• dopasować właściwe cechy do podanych grup społecznych • rozpoznać sytuacje, w których łamane są zasady efektywnej współpracy w grupie • porównać konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa • porównać różne sposoby rozwiązywania konfliktów, wskazać ich dobre i złe strony • uzasadnić wybór metody rozwiązywania konfliktu społecznego • odczytać znaczenie i rolę komunikatów niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych • zastosować wybrane komunikaty niewerbalne w wystąpieniu publicznym • wyjaśnić, czym się różni debata od dyskusji • dostrzec i opisać przykłady łamania zasad dobrej komunikacji • wyjaśnić, czym się różni postawa asertywna od postaw: uległości, agresji i manipulacji • wskazywać przykłady [rozpoznać sytuacje] realizacji przez rodzinę poszczególnych funkcji • rozpoznawać sytuacje nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji • wyjaśnić, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji • wskazać zależności pomiędzy systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny • zhierarchizować funkcje szkoły • określić, jaki wpływ na rozwój i przyszłość młodego człowieka wywiera szkoła • wyjaśnić, jakich umiejętności oczekuje współczesny rynek pracy • wymienić czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego i zawodowego
--	---

• podać przykłady działań podejmowanych przez związki zawodowe • wymienić cechy wolontariatu, cechy środków masowego przekazu, cechy opinii publicznej • wymienić główne funkcje mediów i reklamy • odczytać, zilustrowane w prostej formie, wyniki wskazanego sondażu opinii publicznej • wymienić, główne cele i zadania ONZ; NATO • rozpoznać przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej • wymienić główne organy ONZ • wymienić nazwiska Ojców założycieli zjednoczonej Europy • wymienić główne przyczyny integracji europejskiej zasady funkcjonowania UE • wyjaśnić, w jaki sposób nabywa się obywatelstwo UE i ich prawa • wymienić nazwy funduszy unijnych, z których korzysta Polska • wskazać, na podstawie mapy, państwa globalnej Północy i globalnego Południa • podać przykłady globalizacji ekonomicznej i kulturowej współczesnego świata • podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się rozwiązywaniem konfliktów i walką z terroryzmem • wymienić skutki długotrwałych konfliktów międzynarodowych	• ocenić pracę samorządu szkolnego / podejmowane przez niego działania i formy pracy • ocenić i uzasadnić swoją aktywność [pracę] w ramach samorządu szkolnego • zaprojektować działania służące ograniczeniu wydatków budżetu domowego • wyjaśnić, jak przestrzeganie zasad świadomego konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego • przedstawić historię koncepcji praw i wolności człowieka • wyjaśnić, znaczenie poszczególnych cech praw i wolności człowieka • wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw człowieka • ocenić poziom przestrzegania praw człowieka w Polsce • wyjaśnić, jak skutecznie można się chronić przed zagrożeniem cyberprzemocą • uzasadnić konieczność reagowania w przypadku występowania przemocy domowej, przemocy rówieśniczej • zinterpretować przepisy prawa dotyczące działania służ porządkowych • uzasadnić konieczność, angażowania się w życie lokalnej społeczności • wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa samorząd terytorialny • wyjaśnić, czym się różni gmina wiejska, od gminy miejsko-wiejskiej i miejskiej; • wymienić organy państwa, które mogą ingerować [kontrolować] działania władz samorządowych • do poszczególnych rodzajów gminy dopasować odpowiadające im organy • zinterpretować przepis prawa dotyczący organizacji referendum gminnego; • wyjaśnić, jaką rolę w budżecie gminy
--	--

	odgrywają środki uzyskiwane z funduszy unijnych • uzasadnić konieczność angażowania się mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy i działalność organów gminy • podać przykłady działania młodzieżowej rady gminy • porównać strukturę i sposób powoływania władz samorządowych gminy, powiatu i województwa • wyjaśnić, dlaczego należy przestrzegać zasad etycznego postępowania urzędników administracji • wskazać działania, które może podjąć obywatel w przypadku łamania jego praw w urzędzie • uzasadnić konieczność aktywności obywatelskiej dla prawidłowego funkcjonowania społeczności lokalnej • zaprezentować strukturę organizacyjną swojego urzędu gminy • uzasadnić, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe - wyjaśnić, w jaki sposób historia kształtowała polską tożsamość narodową • do podanych świat narodowych dopasować odpowiadające im wydarzenia historyczne • przedstawić negatywne i pozytywne aspekty funkcjonowania społeczeństw wieloetnicznych/narodowych • wyjaśnić, z czego mogą wynikać trudności w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej • porównać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego • uzasadnić konieczność przestrzegania cnót/wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym • przedstawić konsekwencję odrzucenia wartości w życiu publicznym • wskazać zalety i wady postaw określanych, jako patriotyzm
--	--

	gospodarczy • wskazać zalety i wady postaw uznawanych współcześnie za przejawy patriotyzmu • wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszością narodową a mniejszością etniczną • wymienić kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej społeczności za mniejszość narodową lub etniczną • wymienić główne czynniki, które zadecydowały o powstaniu Polonii • uzasadnić konieczność szczególnej ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych • uzasadnić potrzebę przeciwstawiania się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmowi i antysemityzmowi • przedstawić społeczne konsekwencje stereotypizacji • wskazać wady i zalety demokracji bezpośredniej i pośredniej • wskazać na mapie Europy monarchie i republiki • podać przykłady współczesnych państwa autorytarnych • podać przykłady współczesnych i historycznych państw totalitarnych • wyjaśnić, jakich spraw może dotyczyć referendum ogólnokrajowe • dokonać interpretacji przepisu Konstytucji RP dotyczącego referendum ogólnokrajowego • przedstawić główne zasady nowelizacji Konstytucji RP • porównać zasady wyborów do Sejmu i Senatu i ich rolę • wyjaśnić, jaką rolę w procesie ustawodawczym posiada Prezydent RP • wyjaśnić pojęcia: mandat, komisje sejmowe, Prezydium Sejmu, Konwent Seniorów • wyjaśnić, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli • wskazać skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska
--	--

	frekwencja wyborcza • wyjaśnić, na czym polega kontrola polityczna Sejmu nad Radą Ministrów • wyjaśnić, na czym polega zasada kontrasygnaty • przedstawić główne zadania wskazanych ministerstw • wymienić Prezydentów RP po 1989 r • wymienić zasady gwarantujące niezawisłość sędziów • wyjaśnić, znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego • wyjaśnić, w jaki sposób realizowana jest zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego, • wyjaśnić rolę Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu dla ochrony zasady państwa prawa • wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania się • wyjaśnić różnicę pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem • wyjaśnić, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność • dostrzec środki perswazji / manipulacji zastosowane we wskazanej reklamie • wyjaśnić, jaką rolę pełni opinia publiczna [sondaże opinii publicznej] w państwie demokratycznym • uzasadnić konieczność przestrzegania zasad etyki dziennikarskiej • odszukać przykłady łamania etyki dziennikarskiej • uzasadnić konieczność oddzielania faktów od opinii • wyjaśnić, czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych • wyjaśnić, jaką rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego • wymienić nazwy, innych niż ONZ i NATO, organizacji
--	---

	międzynarodowych, do których należy Polska • podać podstawowe kompetencje głównych organów UE • przedstawić wady i zalety procesu integracji europejskiej, • ocenić proces integracji Polski z UE - przedstawić korzyści i zagrożenia • wyjaśnić, na jakich zasadach funkcjonuje Strefa Schengen • przedstawić korzyści wynikające z przynależności Polski do Strefy Schengen • podać przyczyny dysproporcji rozwojowych współczesnego świata • wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji • wyjaśnić, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna • wyjaśnić pojęcia Grupa G7 • przedstawić różne rodzaje terroryzmu • wyjaśnić, dlaczego walka z terroryzmem jest trudna i często nieskuteczna • 666 • przewidzieć konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka • wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy normami formalnymi a nieformalnymi • na wybranych przykładach dokonać analizy sytuacji, w której dochodzi do konfliktu ról społecznych [wskazać przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu] • przedstawić problem przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku [ocena zjawiska, dostrzeganie problemów i zagrożeń, wskazywanie przyczyn i konsekwencji] • porównać cechy grup nastawionych na realizację różnych typów zadań • dokonać analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazać strony konfliktu, przejawy, przyczyny]
--	---

	i konsekwencje społeczne konfliktu; zaproponować sposoby rozwiązania konfliktu, uzasadnić wybór sposobu rozwiązania konfliktu] • dokonać krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy [wykorzystane środki perswazyjne, przejawy i sposoby manipulacji, wykorzystane komunikaty niewerbalne] • dokonać krytycznej analizy postaw uznawanych za asertywne pod kątem przestrzegania zasad asertywności • zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] akcję społeczną propagującą postawy asertywne i zasady asertywności • zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie [projekt społeczny] propagujący na terenie szkoły lub społeczności lokalnej wybrane wartości kształtujące życie rodzinne • zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące wiedzę na temat instytucji wspierających rodzinę i form pomocy rodzinie • zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące ideę samorządności uczniowskiej • zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie informujący społeczność szkolną, o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole • na wybranych przykładach ocenić ofertę handlową [przydatność w gospodarstwie domowym, jakość, cena, konkurencyjność] • wyjaśnić, w jaki sposób młodzi ludzie mogą włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF • zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię społeczną propagującą ideę ochrony praw i wolności człowieka • przedstawić i ocenić poziom
--	---

	przestrzegania i ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata • zaprezentować* działalność wybranej organizacji międzynarodowej na rzecz ochrony praw i wolności człowieka • zaplanować [przeprowadzić/ wziąć aktywny udział] działanie na rzecz promowania wśród rówieśników zasad prawidłowego korzystania z Internetu • zaplanować działanie [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] propagujące konieczność [skuteczne formy] przeciwdziałania przemocy domowej [przemocy w grupie rówieśniczej / przemocy w szkole] • zaprezentować swoją gminę: historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach • zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie na rzecz swojej społeczności lokalnej • wyszukać informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich • przygotować kampanię wyborczą do młodzieżowej rady gminy • uczestniczyć w pracach młodzieżowej rady gminy • zareklamować / promować na forum szkoły ideę młodzieżowej rady gminy • zaprezentować strukturę budżetu swojej gminy [wykres, tabela, prezentacja multimedialna] • przedstawić strukturę polityczną sejmiku swojego województwa • zaprezentować* swój powiat lub województwo [historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach] • zaplanować [przeprowadzić na forum szkoły] kampanię społeczną promującą zasady etycznego postępowania urzędników
--	---

	administracji [przeciwdziałającą zjawisku korupcji; nepotyzmu] • zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie/ dyskusji] na temat przyczyn i skutków zjawiska korupcji i [lub] nepotyzmu w życiu publicznym • zaprojektować inicjatywę, która może być sfinansowana w ramach budżetu obywatelskiego • wyjaśnić, jak i dlaczego, jak zmieniały się na przestrzeni dziejów polskie symbole narodowe • przedstawić wybrany problem etniczny / narodowy współczesnego świata* • zaprezentować wybrany element polskiego dziedzictwa narodowego* • przedstawić czynniki utrudniające i ułatwiające prawidłową komunikację pomiędzy różnymi grupami etnicznymi / narodowymi • zaprezentować* wzorzec obywatela polskiego; wybór postaci uzasadnić, odwołując się do jego cnót, postaw, działań, osiągnięć • podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania służące propagowaniu postaw patriotycznych [zaplanować, aktywnie uczestniczyć] • podjąć działania sprzyjające rozwojowi lokalnej społeczności [zaplanować, aktywnie uczestniczyć] • zaprezentować* historię, kulturę, formy organizacji wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce • podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania sprzyjające kształtowaniu • postawy otwartości, akceptacji i tolerancji wobec odmienności etnicznych, religijnych i kulturowych • zaprezentować* sytuację człowieka w państwie totalitarnym • porównać pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz państwie autorytarnym i totalitarnym
--	--

	• wyjaśnić, dlaczego zasady konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego, państwa prawa są fundamentem ustroju demokratycznego • wskazać wady i zalety republikańskiej formy rządów • przedstawić historię polskiego konstytucjonalizmu • zaprezentować* wybraną polską partię polityczną [struktura organizacyjna, program, działalność, wartości • zaprezentować* zadania i zakres działań wybranego ministerstwa • na podstawie zgromadzonych informacji, wyjaśnić, w jaki sposób działania wskazanych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny • omówić strukturę i hierarchię sądów w Polsce • zaprezentować strukturę organizacyjną sądu rejonowego • zająć stanowisko w sprawie roli ławników w procesie sądowym [zbudować argumenty i kontrargumenty] • aktywnie uczestniczyć w działaniach na rzecz wspierania innych ludzi, rozwoju środowiska lokalnego [aktywność w organizacjach pozarządowych, praca w wolontariacie] • zaprezentować* wybraną organizację pozarządową [misja, wartości, cele, formy działania, struktura organizacyjna, znaczenie dla środowiska] • przedstawić historię NSZZ "Solidarność" • zaplanować działalność i strukturę organizacyjną dowolnego stowarzyszenia • wyjaśnić, w jaki sposób należy strzec się przed manipulacją stosowaną w reklamach • dokonać krytycznej analizy wybranej
--	--

	reklamy • zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię reklamową [kampanię społeczną] • zaprezentować* wybraną misję pokojową ONZ, w której brały udział/biorą wojska polskie [cele, zadania, historia misji, charakterystyka konfliktu, udział wojsk polskich, geografia polityczna] • wskazać na mapie państwa członkowskie NATO • zaprezentować* wybrane problemy [osiągnięcia] Unii Europejskiej • zaprezentować* wybrane państwa członkowskie Unii Europejskiej [historia, kultura, demografia, ekonomia, itp.] • zaplanować [zorganizować / aktywnie uczestniczyć] <i>Dzień Europy</i> w szkole • zaprezentować* inwestycje gminne, finansowane ze środków unijnych • zaprezentować* wybraną inicjatywę unijną dotyczącą młodzieży • zaprezentować* działania wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej • zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie / dyskusji] dotyczącą sposobów udzielania efektywnej pomocy społecznościom globalnego Południa • zaprezentować* problemy wybranego państwa globalnego Południa • zaprezentować* wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie, strony konfliktu, przyczyny i formy konfliktu, sposoby rozwiązania sporu]
--	--